

**Nationaal Archief, Archieven Nassause Domeinraad (NDR) vervolg,
inv.nr. 1517. Rapport over de Domeinen van Borculo, 1805/6.**

© BHM te Vaarwerk

Generaal rapport van H. van Juchem, rentmeester der Domeinen van Borculo over den jare 1805/6.

art. 1.

Of in het generaal de rechten en gerechtigheden van dit Domein ook worden gepraejudicieert? Zoo ja, waar in het zelve bestaat, en welke middelen van redres zouden kunnen en dienen bij de hand genomen te worden?

De rechten en gerechtigheden van de voormalige Heerlijkheid Borculo zijn door de vignerende Constitutie aan het Nationaal Bestuur overgebracht.

art. 2.

Actuele gesteldheid van het Huis of Hof Borculo, en bij annexe memorie of memorien specificq op te geven de reparatien die aan het zelve zullen behoren gedaan te worden?

Dit gebouw, dat in de beide laatst afgelopen jaren door de gedane reparatien eenigzints uit den deplorabelen staat waar in het was gebracht, is vereischt, wil men niet spoedig in de kosten van een gehele vernieuwing vervallen, noodzakelijk eenige reparatien aan de deuren, ramen en cousijnen en om van buiten geheel geleverd te worden; ook heeft het dak en looden goot eenige reparatie nodig, waarvan een specificque memorie sub no. 1 hier nevens gaat, tot welke bewerkstelling den ondergetekende verzoekt te worden geautoriseerd.

[in de marge bij dit artikel:] Dient tot naricht van de Commissaris E. Temminck ten dien aangaande het nodige te verrichten.

art. 3.

De visscherijen. Actuele gesteldheid van dezelve en of die ook door onberechtigden worden afgestroopt? En zoo ja, hoe daar aan het best te voorzien?

Ieder tans tegen zijn eigendom mogende visschen, is er geen klachten, dat de eigendommen der Domeinen niet ontzien worden.

art. 4.

In aanzien van de jacht, relativ tot de rekening, Cap. 1.:

1. Of het Domein in deszelfs regaal en gerechtigheid van Jacht wordt gepraejudicieert? Zoo ja, waarin het zelve bestaat, en hoe daar aan best te remedieren?

In Gelderland word geen uitsluitend jachtrecht meer erkend, dan dat van den eigenaar op zijn eigen grond, mits naar order afgepaald zijnde.

2. Of de respective voogden en ondervoogden, ingevolge derzelder instructien, na behoren vigileeren op de jacht en het maintien der jachtplacaten?

Opzigtters voor de jacht worden bij het Domein niet meer gehouden.

3. Of de jagers van het Domein mede derzelver devoir doen, en hunne functien in alle opzichten na behoren waarnemen?

Jagers zijn afgeschaft.

art. 5.

De kan- of gruitaccijns, relativ tot de rekening, Cap. 2. Of het Domein in of omtrent het genot van dit recht of regaal ook wordt gepraejudicieert? En zoo ja, welke middelen van redres daar omtrent best en convenabelst zouden kunnen en dienen bij de hand genomen te worden?

De kanaccijns onder Geesteren, Neede en Eibergen vervalt door de introductie van het nieuwe plan van belasting, zoo als dan ook den ondergetekende op specialen last van den heer Secretaris van Staat voor de Financien d.d. 21 december 1805, no. 1., de respective pachters heeft aangeschreven, om met de invordering van denzelven niet verder voort te gaan dan tot ultimo december 1805.

Edoch, alzoo hun pacht jaaren eerst kwam te expireren op primo Maij 1806, en dan die van Geesteren en Eibergen (hebbende voor die van Neede, zoo als bekend is, in jaren geen pachter kunnen gevonden worden) ieder voor zich kwamen te verschulden f 7-10-0, zoo zal gewis het volle jaar nog door hun betaald, nog van hun gevordert worden. Onder eerbiedige correctie neemt den ondergetekende derhalven de vrijheid, te proponeren hem te auctoriseren, om het tekort komende aan het volle jaar, dagsgewijse door de pachters te laten korten.

[in de marge bij dit artikel:] De rentmeester wordt conform geauthoriseerd bij dezen.

art. 6.

De diensten relativ tot de rekening

Cap. 3. Of respective den hof- of huisvoogd, midsgaders de verdere voogden en ondervoogden in het boden der in- en opgezetenen, tot het praesteren van dezelve hun devoir doen, en een juiste egaliteit obeserveren?

Geen hof- of huisvoogd is meer bij het Domein bekend, en de actuele voogden door den drost alleen ten dienste der justitie en politie aangesteld, hebben geen bijzondere relatie hoe genaamd tot het Domein.

En wat de diensten betreft, dezen zijn, als bekend is, zedert 1794 niet meer gepraesteert. Wat echter dezulke aangaat die reeds van ouds met geld betaald, en niet meer in persoon gepraesteert werden, maar ook met betalen na het jaar 1794, heeft den ondergetekende, als bij het rapport van het vorige

jaar gemeldt, ter voldoening der auctorisatie d.d. 10 december 1804, van den Inspecteur-generaal ontfangen, alle minsame pogingen aangevende, om deze debiteurs tot betaling te persisteren ten gevolge, dat de meeste over dat jaar daar aan

voldaan, doch andere zulks geweigerd hebben, zoo als zulks in het brede consteren kan uit des ondergetekendes rapport op 10 juni 1.1. aan zijnen lastgever gedaan, en waartoe hij zich korthedshalven refereerd.

[in de marge bij dit artikel:] Dient tot narigt van den Commissaris E. Temminck.

art. 7.

De boetens en criminele kosten, relatief tot de rekening, Cap. 6 van Ontfang, en Cap. 7 van Uitgave.

1. Generaal montant der boetens in het gepasseerde jaar ontfangen?

De boetens en kosten komen niet meer ten laste en profijt van het Domein, maar voor rekening van het gemene land.

2. Generaal montant der criminele kosten in het afgelopen jaar gevallen?

Den ondergetekende refereerd zich tot zijn antwoord op 1..

art. 8.

Tribuit der Joden, relatief tot de rekening, Cap. 4. Of alle de inwonende Joden het gewone Tribuit betalen? En zo neen, waarom eenige hetzelfde niet voldoen?

Hier van komt zedert jaren geen ontfang meer.

art. 9.

De thinsen, het olijmolenhout en paardegehalt, en de rookhoenderen, relatief tot de Rekening, Cap. 7.

1. Of het Domein ook wordt verkort in het recht tot de voorschreven uitgangen en stedigheden? En zoo ja, waarin het zelve bestaat, en hoe daar aan best te remedieren?

De geld- en wasch-thinsen, de thinshoenderen onder Borculo, en de thinsen onder Neede, welke zedert 1794 niet ingevordert, en dus ook niet ontfangen waren, heeft den ondergetekende op last van den Inspecteur-generaal d.d. 10 december 1804 op nieuw ingevordert, met het gelukkig gevolg, dat de debiteurs van alle posten uitgevonden zijn en voldaan hebben. ook het olijmolenshout en paardegehalt word wel voldaan. En wat betreft den ontfangst der Rookhoenderen, welke mede uit gebrek aan ontfang lijsten zedert 1794 niet ontfangen waren, zijn door den ondergetekende volgens laastgemelde auctorisatie wederom opgespoord en ingevordert, met het gevolg, dat van 692 stuk, welke dezelve volgens oude rekeningen zouden hebben bedragen, wederom 543 zijn uitvindig gemaakt en ontfangen.

Het turf- en dienstgeld, of ook wel turf- en thinsgeld genaamd, uit Hupsel, word geweigerd te betalen, zoo lang de lijfdiensten niet worden gepraesteert: zie rapport d.d. 10 juni 1.1. als hier voren gemeldt.

[in de marge hierbij:] ut supra.

2. Of eenige verduisterde chinsposten of andere stedigheden en uitgangen plaats hebben? En zoo ja, hoe dezelve best wederom in trein van betaling te brengen?

De tot nog toe onuitgevondene rookhoenderen, zullen zich van zelve bij de volgende ontfangsten door het navragen ontdekken. Doch het turf- en dienstgeld uit Hupsel, sal alleen door middel van contrainte wederom in ontfangst kunnen gebragt worden.

3. Of en met welke nieuwe posten dezelve in het afgelopen jaar vermeerdert, of door uitkoop of overneming vermindert zijn?

Met gene.

art. 10

De bouwhoeven en zesjarige landen, relatief tot de Rekening, Cap. 8 en 9.

1. Of en waar omtrent (except nochtans het werk der bosschen, plantagien en houtgewassen, waarvan hier na afzonderlijk zal worden gesproken) van deze hoeven of eenige derzelve merkelijke verbeteringen te doen zijn? En zoo ja, waarin die bestaan en hoe veel de kosten daar van zouden bedragen?

Het plan van verbetering der bouwhoven en vloglanden, reeds in het Generale Rapport van het voorleden jaar vermeldt, heeft niet kunnen volvoerd worden, wijl den landmeter met de opneming der bouwhoeven en vloglanden gechargeerd, in den zomer van voorleden jaar is te komen overlijden, zijn plaats niet spoedig genoeg heeft kunnen aangevuld worden, en het natte weer in den herfst en winter met het hoog water op de lage gronden, de verdere opneeming geheel heeft belet.

Zoo een goed voorjaar dit werk begunstigd, dan hoopt den ondergetekende in staat te geraken, om aan de apostille hic locis van het Rapport van voorleden jaar gesteld te voldoen.

2. Actuele gesteldheid der gebouwen op de respective hoeven?

Dezelve hebben nog verscheiden reparatien nodig: ook zijn alle de te doene reparatien bij de inspectie van den Commissaris der Domeinen opgenomen, en bij auctorisatie van den 10. December 1804 over 1805 vastgesteld, wegens de menigvuldigheid en het grote werk aan de Nieuwe Mool te verrichten, zoo als toen reeds voorzien werd, niet afgewerkt, resterende alnog geheel of gedeeltelijk aan de beide Kormelingen, Geerdink, Wenink, Lintvelde, de Eendekooij, Klein Ameschoot, Luikenkamp, het Oranje en Jagershuis, het huis van Ten Harkel, en den duiker in den Douwshof. Alle welke, schoon veele daar onder van geen groot belang, alnog in 1806 moeten worden verricht of voltooit.

3. Bij annexe specifieke memorien of lijsten op te geven de reparatien die alnu aan de gebouwen en op de respective hoeven zullen moeten gedaan worden. Teffens met begroting der kosten, en of dezelve bij aanbesteding dan in dag loon

zullen behoren gedaan te worden?

Daar, zoo als hier na gezegd zal worden, de bouwhoven in den herfst van dit jaar op nieuwe conditien staan verpacht te worden, en daar volgens de gemanifesteerde opinie van den Commissaris der Domeinen, de reparatien der bouwhoeven bij gemelde conditien, geheel of gedeeltelijk ten laste der pachters zullen komen. Zoo zal het nodig zijn dat voor die nieuwe verpachting, de reparatien der bouwhoeven, die alnog vooraf voor rekening van het Domein zullen moeten geschieden, nauwkeurig worden opgenomen. Daarnu deze nauwkeurige opneming om deze tijd des jaars, wegens de volgepakteid der bouwhoeven, schuren en schoppen, met het ongedorste koorn, hooij, stroo, turf, hout en anderen voorraad, niet na behoren kan geschieden, zoo zou dus nog eene herhaalde opneming en dubbele kosten voor het Domein vereischt worden, ter voorkoming van welke, en ook, daar het volgens het denkbeeld van den Commissaris, voor de Domeinen zelve beter was, dat deze reparatie, na dat de huizen en schuren ledig waren, in eene geschiedde.

Zoo neemt den ondergetekenden de vrijheid, voor te stellen, en te verzoeken, om hem wegens het inzenden der bij dezen gevorderde memorie van reparatien, voor diligent te verklaren, met last, om dezelve in het voorjaar, en wel voor de maand Maij in te zenden.

[in de marge:] De rentmeester wordt gehouden voor deligent met last om de memorie der reparatien aan den Commissaris E. Temminck in te zenden, welke bij deze wordt geauthoriseerd om dien aangaande het nodige te verrichten.

4. Agtervolgning der conditien van verpachting door, en verdere plichten van de pachters.

A. Of dezelve de beeken, sloten en groepen na vereischt schoonmaken, opruimen en gronddiepen, en in het generaal zoo veel doenlijk voor den afloop van het water zorgen?

Deswegens valt niet te klagen.

B. Of dezelve de boomgaarden, wanneer zulks wordt vereischt of daar het gevoeglijk kan geschieden, met jonge vruchtbomen van appelen en peeren inboeten en voorzien?

Daartoe is weinig liefhebberij, doch worden er toe aangemaand.

C. Of dezelve de landen na behoren bemesten, en de bouwlanden na vereischt bebouwen, wieden en van onkruid zuiveren of wie daar in het meest nalaatig zijn?

De meesten zijn zeer goede bouwlieden, en over niemand kan geklaagd worden.

D. Of zij al het gemaakte stroo en mest een ieder op zijn bouwhof slijten, zonder dezelve te verkopen of wel op andere dan hunne gepachte landen brengen?

Zommige hebben behalven landen tot de bouwhoven behorende nog vloglanden van het Domein zelve in geld pacht. Die zoo nadeelige gewoonte zal met de nieuwe conditie en verpachting gekeerd worden.

E. Of dezelve de weidelanden ter behoorlijken tijd bloten, en die van doornen, distelen en andere schadelijke gewassen na vereischt zuiveren?

Zij zorgen daar voor.

F. Of zij de molshopen na behoren sligten?

Ook dit vordert hun belang.

G. Of zij laagstens die hier en daar in de weidelanden mochten gevonden worden, zoo veel doenlijk aanvullen en gelijk maken, speciaal met de aarde uit de slooten en groepen gekomen, of anders, en voor zoo verre ... aarde daar toe niet nodig is, dezelve over het land verspreiden zonder eenige ruggen langs de kanten te laten zitten?

Dit kan over het algemeen beter gaan. Doch worden er meer en meer toe geadhorteert.

H. Of dezelve zonder permissie ook eenige weidens gescheurd of driest laten leggen hebben, om te plakken?

Daar aan is niemand schuldig.

I. Of zij dezelve ook meerder of verder hebben gehooijd, dan bij de verpachte condities aan hun is vrijgelaten en toegestaan?

Neen.

K. Of dezelve na behoren acht geven op, en zorgen voor de conservatie der bosschen, plantagien en houtgewassen, op, bij of onder ieders hoeve gelegen?

Deswegens is geene te beschuldigen.

L. Of zij onder of langs de bosschen, plantagien en houtgewassen van het Domein, ook plakken slaan of loof en aarde halen?

Hoe zeer daar op zeer gelet wordt zijn deswegens geen klachten.

M. Of dezelve, voor zoo verre de bouwlanden aan of langs allees gelegen zijn, die wel over dwars of met een zoo genaamd voorhoofd bouwen?

Ja.

N. Of dezelve hunne schapen of ander vee, ook laten hoeden en weiden in de kap- of akkerbosschen van het Domein?

Neen.

O. Of dezelve het week hout ook vroeger komen te hakken dan bij de conditien is bepaald?

Neen.

P. Of dezelve na behoren gebruik maken van de oude uitpaden van de landen, om daar van in possessie te blijven?

Hier voor zorgen zij. Een boer staat op zijn recht.

Q. Of zij na behoren vigilieren tegens nieuwe uitpaden of overwegen van anderen over hunnen gepachte landen in praejudicie van dezelve of van het Domein?

Wel degelijk.

5. Of dezelve de pacht penningen tot het laat voorgaande jaar inclus, hebben aangezuiverd en wel voldaan? En om hier bij over te leggen een restantlijst van alle de zodane welke meer dan een lopend jaar ten agteren zijn?

Bij ondergetekende resteert niemand hunner als het Hofhorig goed 't Vaarwerk.

6. Welke veranderingen gedurende het afgelopen jaar of dat waar over dit rapport gaat, in de pachters der hoeven zijn gekomen, het zij door sterfgevallen, het zij door huwelijken met weduwen, het zij door nieuwe verpachtingen en of daar bij de pacht vermeerderd of verminder is?

Gedurende het afgelopen jaar zijn overleden de bouwlieden van Leerink en van de Kooij, welke bouwerijen door de weduwen, zoo het tot nog toe schijnt, met vlijt en succes worden voortgezet.

7. Tot hoe lange de actuele pacht termijn der bouwhoeven nog loopt, wanneer dezelve dus op nieuws wederom verpacht zullen moeten worden, en of als dan de conditien van verpachting ook omtrent het een of ander zouden dienen gealtereerd of geamplieerd te worden?

Dewijl de voorgenomene nieuwe verpachting, in het gepasseerde jaar, om de bekende redenen niet heeft kunnen worden volvoerd. zijn alle deze pachters gerichtelijk nog voor een jaar gecontinueerd, het welk op St. Marten aanstaande expireerd, zoo dat zoo mogelijk, de verpachting in den volgenden zomer zal moeten plaats hebben. De conditien daar toe kunnen vele verbeteringen ondergaan, en waar toe de concepten reeds bij den Commissaris Temminck onderhanden zijn.

art. 11.

De eenjarige weide- en hooilanden, relatief tot de rekening, Cap. 10.

1. Of dezelve ook in of omtrent het een en ander te verbeteren zouden wezen? Zoo ja, waar in zulks zoude bestaan, en hoeveel de kosten daar van zouden bedragen?

In het gepasseerde jaar de reeds voorgenomene uitdieping der slooten om en door de weide het Hambroek, door de menigte van de andere en nog pressanter werkzaamheden, niet volvoerd zijnde, zou dit als zeer nuttig en tot verbetering der weide zeer noodzakelijk, dit jaar kunnen worden volbragt. voorts zou de importante quantiteit modderige aarde en welzand door het uitgraven van den ouden Berkel agter den Keukenhof tot aan de Geestersche Poort voorgekomen, op gemelde en andere weidens kunnen worden gebragt, aan hopen gezet, en van tijd tot tijd over dezelve gestrooid te worden, aan welk werk, daar de uitgegravene specie noodzakelijk van haar plaats moet worden verbragt, en het nut het welk de weiden daar van trekken kunnen, blijkbaar is, men geen zwaarigheid heeft gemaakt, te beginnen en voort te zetten. En het welk te zamen, zoo aan het uitdiepen der slooten, als het verbrengen der aarde, salvo calculo zal komen te bedragen: f 925-0-0 blijkens opgave op den memorie van werkzaamheden aan plantagien, weidens etc. over het jaar 1806, hier bij overgelegd.

[in de marge:] ut supra.

2. Of in het generaal de pachters aan den inhoud der conditien hebben voldaan, en dezelve na behoren agtervolgen?

Deswegens valt geen klachte.

3. Of de pachters van deze landen, tot het laatst voorgaande jaar inclus, zijn aanbetaald? En zo neen, de restantlijst daarvan hier bij over te leggen?

Er zijn geen restanten.

4. Of de conditien van verpachting derzelve ook omtrent het een of ander point zouden dienen gealtereerd of geamplieerd te worden?

De conditien zijn goed, en zullen op zijn tijd worden ingezonden.

[in de marge:] ut supra.

art. 12.

De smal- en toepachten, midsgaders paascheijeren, relatief tot de rekening, Cap. 11. Of dezelve na behoren zijn voldaan en aangezuiverd tot het laatst voorgaande jaar inclus?

Deze worden te gelijk met de geld pachten wel betaald.

art. 13.

De garfzaden, relatief tot de rekening, Cap. 12. Generaal

rendement van de laat gedane verpachting derzelve, en wel bij distinctie.

A. Van de bouwhoven?

Van de bouwhoven heeft zich over 1805 bedragen f 2908-0-0.

B. Van de vloglanden?

Van de vloglanden f 161-0-0.

2. Of het provenue der verpachte garfzaden tot het laat voorgaande jaar inclus, na behoren zijn aangezuiverd en voldaan? En zoo neen, de restanten van dezelve hier bij te voegen?

Hier van resteert niets.

art. 14.

De thiendens relatief tot de Rekening, Cap. 13.

1. Of het Domein in het recht tot het genot van de daarbij gemelde onderscheidene tiendens ook wordt benadeelt? En zoo ja, hoe daar aan best te remedieren?

Het is bekend, dat de zitrogge jaarlijks te gelijk met de koorn- en zaktiende plagt opgehaald te worden, maar dat de debiteurs der zit-rogge, zedert 1794 geweigerd hebben, onder voorwendsel, dat de verplichting tot het leveren der zit-rogge voortvloeide uit de afgeschafte diensten, ook het voorgaande jaar geweigerd hebben dezelve te voldoen.

Omtrent deze zit-rogge heeft den ondergetekende in zijn meer aangehaald rapport van den 10 junij l.l. aan den Commissaris Temminck, melding gemaakt, en neemt de vrijheid, korthedshalven zich daar aan te refereren.

Voorts heeft den pachter van den Beltrumschen garftiende, eenige klachten ingebracht over het onbehoorlijk en in stilte weghalen der tienden van sommige landen, waarvan den ondergetekende aan den Commissaris Temminck kennis gegeven hebbende, gelast is, deswegens adsistentie van een rechtsgeleerde, het recht van den lande te mainteneren.

[in marge bij voorgaande:] ut supra.

2. Of de conditien der jaarlijksche verpachting dezer tiendens ook omtrent het een of ander point zouden dienen verandert of geamplieert te worden?

Daar voor zijn geen redenen.

3. Generaal rendement van de laat gedane verpachting dezer thiendens, gelijk mede dat van het vorige jaar, en wel bij distinctie.

A. Van de koorn- of smalle tiendens?

De zaktiende bedraagt na aftrek der uitgave, aan:
rogge 25 mudde.

haver 39 --

garst 13 --

boekweit ... 3 --

Dezelve eerst in het laat van februarij verkocht wordende, kan het montant in geld nog niet opgegeven worden.

B. Van de Lammertiendens?

Heeft over 1805 opgebracht: f 14-16-0.

C. Tafeltiendens?

Komt jaarlijks f 61-15-0.

D. Van de garfzaadthiendens?

Is het rendement bij publicque verpachting: f 1353-0-0.

4. In cas van merkelyk verschil tusschen de laat gedane verpachting en die van het vorige jaar, als dan op te geven de redenen of oorzaken van dien, te weten, of dezelve gelegen zijn in een meerder of minder bezaai, in hoger of lager prijs der granen, in een voor- of nadelige oogst en diergelijke?

De hogere prijs in dit boven het vorige jaar, is toe te schrijven aan de meerdere duurte van het koorn ten tijde van de verpachting, en aan het veel belovend gewas.

art. 15.

Wegens de granen en veldgewassen van den laasten oogst op te geven:

1. Welke onderscheidene soorten van granen als tarwe, garst, rogge, boekweit, haver, vlas en verdere veldproducten over het algemeen genomen wel en voordelig gewassen en ingezameld zijn; en welke daar en tegen een geringe schoof hebben opgeleverd?

Den oogst is over het algemeen vrij wel, alleen heeft het natte weer de rogge nadelig geweest.

2. Gelijk mede de gemiddelde prijs of markt der voorschreven granen over het laat afgelopen jaar, in tegenoverstelling van het vorige jaar, insgelijks over het algemeen genomen?

Na beste informatie zou de midden prijzen zijn van de

rogge, het schepel 2-12-8.

Boekweit 1-14-8.

Garst 1-12-0.

Haver 1- 2-0.

art. 16.

Of de pachters der hoeven, landen en thiendens, in de veldgewassen, het zij door hagelslag, misgewas, overstromingen of andere onheilen, eenige merkelyke schade hebben geleden? Zoo

ja, als dan het zij alhier, of bij een afzonderlijke bij dit Rapport ter dezer plaats te applicerene memorie specificq op te geven de namen derzelve, en hoe veel een ieders schade, volgens eene accurate opneming en berekening daar van door den Rentmeester ter bekwamer tijd in loco gedaan en opgemaakt wel komt te bedragen?

Zoo als reeds gezegd is, den oogst is vrij wel geweest, en de vruchten zijn zonder merkelyk nadeel ingezameld.

art. 17.

Of de pachters der bouwhoeven door veesterfte ook merkelyke schade hebben geleden?

Neen.

art. 18.

De koornmolens relatief tot de rekening Cap. 20.

1. Of de pachters aan de in- en opgezetenen over het algemeen genomen genoeg geven? En zoo neen, waar in de redenen van dien bestaan?

Deswegens hoord men geen klachten.

2. Of dezelve in het generaal de conditen van verpachting agtervolgen of waar omtrent zij daarin nalatig zijn geweest?

Ook hierop valt niet te zeggen.

3. Speciaal met opzicht tot het onderhoud van die werken welke tot derzelve privativen laste zijn?

Daar aan wordt voldaan.

4. Of dezelve hunne pacht penningen op de bepaalde termijnen voldoen, of daar in merkelyk ten achteren zijn, en om derzelve restanten hier bij, of bij eene annexe memorie op te geven?

Tot hier toe vrij wel.

5. Of de pachters van de bouwhoven, ingevolge de verpachts conditen, derzelve koorn op dese koornmolens laten malen en breken, of wie van dezelve daar in nalatig zijn?

Daar over wordt niet geklaagd.

6. Op welke wijze, en door welke convenabele middelen het gemaal op deze molens te verbeteren zoude wezen?

Door het Berkelwater den vrijen toevloed voor de water-koorn-, olij- en eekmolen te Borculo te geven, alzo deze rivier zedert vele jaren aan verzanding is overgelaten, waarvoor het water niet alleen in zijn kracht gebroken, maar ook van de

moolen geweerd word, zoo dat hoegenaamd geen voorraad van water kan worden gespaard. En den ondergetekende meermalen zelve ooggetuige heeft moeten zijn, dat de molenaar genoodzaakt was het spoedig opkomende water als overtollig te laten lopen, en den volgenden dag aan het zelve gebrek had. Dit gebrek is in de laatste twee zomers door uitgraving zeer veel verholpen, en daar mede dient noodzakelijk nog gecontinueerd te worden, en waar van de kosten zijn opgegeven in de memorie van de werkzaamheden vereischt tot het in order houden of liever in order brengen van den Berkel en togtgravens, wegen, en plantagien, overgelegd bij art. 20 en 21 sub No.2.

7. Het montant der kosten, in of over het afgelopen jaar uit de Domeinkassa tot onderhoud van ieder dezer molen geïnspendeert?

Wegens de importante reparatien en grotendeelsche vernieuwing der zoo genaamde Nieuwe Water mool in den Olden Eibergen, het wel in dag lonen geschied is, en waar van de rekeningen nog alle niet zijn ingekomen, is het juiste montant nog niet op te geven, maar zal gewis, *salvo calculo*, wel f 3400,-- komen te bedragen.

8. Bij annexe memorie apecificq op te geven, de reparatien die in dezen jare aan ieder derzelve zullen moeten gedaan worden, teffens met begroting der kosten, en melding of en in hoe verre dezelve respectie bij aanbesteding dan in dagloon zullen behoren werkstellig gemaakt te worden?

De reparatien die aan dezelve over den jare 1806 ingevolge de conditien van verpachting aan de pachters toegezegd en nog ter kosten van het Domein moeten gedaan worden, en tot welke om in daglonen te laten verrichten, den ondergetekende zich bij auctorisatie van den 25. December l.l. gelast vindt, zullen *salvo calculo* f 450-0-0 impenderen.

9. Tot hoe lange de actuele pacht termijn dezer molens nog loopt, wanneer dezelve dus wederom verpacht zullen moeten worden, en of als dan de conditien van verpachting ook omtrent het een of ander point zouden dienen gealtereert of geamplieerd te worden?

De verpachting is den 10. december l.l. op gerevideerde en verbeterde conditien geschied voor zes jaren, en zes jaren optie aan de zijde van den pachter, welke pacht staat in te gaan met St. Peter aanstaande.

Art. 19.

De Eende- of Vogelkooij.

1. Actuele gesteldheid van dezelve, of die te verbeteren zoude wezen, zoo ja, waar omtrent en hoe veel de kosten daar van zouden bedragen?

In het algemeen worden in deze contrijen niet dat aantal vogels gevangen, als voorheen. En in specie echter kan dit van de Dominiale kooij gezegd worden. Doch een middel tot verbetering

is nog niet ontdekt.

2. Of den pachter de conditien van verpachting na behoren achtervolgd, en zijne pachtpenningen prompt voldoet, of in hoe verre hij daar omtrent agterlijk is?

Daar over is niet te klagen.

3. Hoe lange de actuele pacht termijn nog loopt, wanneer dezelve dus wederom verpacht zal moeten worden, en of als dan de conditien van de verpachting ook in of omtrent het een of ander zouden dienen gealtereert of geamplieerd te worden?

De pacht eindigd te gelijk met de bouwhoven, en is dus even als daarvan gezegd is, met St. peter aanstaande los. De conditien daar toe zijn mede in handen van den Commissaris Temminck.

Art. 20.

De bosschen, plantagien en houtgewassen, relatief tot de Rekening Cap. 11 van ontfang en Cap. 7 van uitgave.

1. Actuele gesteldheid van dezelve.
A. van die om en bij het Hof.

Zijn in een goeden staat.

B. Op de respective bouwhoven en elders?

Ook over het geheel vrij wel.

2. Of dezelve ook op de een of andere wijze geruineerd of beschadigd werden? En zoo ja, hoe daar aan best te remedieren?

Over boomschenderijen vallen geen klachten.

3. Of de pachters der bouwhoven, ingevolge de verpachtsconditien, goeden opzicht tot conservatie van dezelve houden?

Het tegendeel is niet gebleken.

4. Of de respective voogden en ondervoogden, ingevolge derzelder instructien in alle opzichten hun devoir doen? En op de conservatie van de bosschen, plantagien en houtgewassen behoorlijk vigilieren en acht geven?

Den boschwagter heeft alleen het toezicht daar op.

5. Generaal montant der koopspenningen van het hout dat in of uit dezelve in dezen jare of dat waar over dit rapport gaat, is verkocht, met distinctie tusschen opgaande bomen en kap- of akkermaalshout?

De verkochte bomen in het gepasseerde jaar 1805, in rekening verantwoord wordende, hebben gerendeert: f 7117 - 0 - 0, en het akkermaal- en weekhout: f 2408 - 0 - 0.

6. Hoe veel penningen uit het provenue van verkochte opgaande bomen, na aftrek der kosten van herplanting aan het gesepareerde fonds ter Thesaurie-Generaal gedestineerd tot aflossing van lastige capitalen, en dus onvermindert het aanslagsquantum der ordinaire revenues zal kunnen werden overgemaakt?

Van deze penningen reeds f 4000-0-0 aan het comptoir overgebracht zijnde, en alnog uit het Rentambt van Borculo, gedurende dit kwartaal nog een somma van f 5000-0-0 moet overgemaakt worden, zal de rest wel nodig zijn, om de schulden te voldoen, en de werkzaamheden aan den gang te houden.

7. Welk hout, mede met distinctie tusschen opgaande bomen en kap- of akkermaalshout, in dezen jare, of gedurende het aanstaande wintersaizoen zal dienen verkocht te worden, en hoe veel het zelve na gedagten wel zal afbrengen?

De eikebomen in de oude wiltbaan, in het elsenboschjen, en de essen willigen op den Essendijk, zullen ingevolge last van de Commissaris Temminck, in het voorjaar worden verkogt, en salvo calculo bedragen: f 2850-0-0.

Als mede eenige parcellen weekhout op eenige boeren erven, uitdunsel van dennen, het welk salvo calculo zal bedragen: f 200-0-0.

8. Generaal montant der kosten in het afgelopen jaar geïmpendeert, respectie tot verbetering der oude bosschen, plantagien en houtgewassen, en het aanleggen van nieuwe?

De werkzaamheden van het Domein, in de Rekening van uitgave onder Cap. 7 en 8 verantwoord, hebben vooral tot het uitgraven en ruimen der slooten en gravens en het brengen en lijken der specie over weidens en onder de bosschen, zoo nauwe betrekking tot elkanderen, dat het soms twijfel lijdt onder welk capittel zulx behoord. Doch het geen in het gepasseerde jaar 1805 wegens beide verricht is, de importante uitgraving van den Berkel daar onder gerekend, zullen de werkzaamheden aan bosschen, plantagien en weidens geïmpendeert, salvo calculo belopen f 1850-0-0, en het geen aan de rivier, slooten en gravens verdient is, op 1760-0-0.

9. Welke verbeteringen der oude bosschen, plantagien en houtgewassen, en nieuwe aanplantingen, het zij dan tot opgaande bomen, het zij tot kap- of akkerhout, in dezen jare zullen dienen voorgenomen te worden, en hoe veel de kosten daar van na gedachten wel zullen bedragen?

Om het Rentambt wederom in een behoorlijken staat te herstellen, zullen nog aanzienlijke sommen worden vereischt, waar van de besparinge zelve hoe langer hoe nadeliger worden moet. Den

ondergetekende neemt de vrijheid zich deswegens op den heer Commissaris Temminck, als ooggetuige, te beroepen, en zou van meninge zijn, dat over dit jaar 1806 met de werkzaamheden daar toe voort te gaan, en met de uitgraving van de rivier den Berkel en slooten, als met de verbetering en vernieuwing der plantagien te continueren, en daar aan in dit aanstaande jaar te besteden eene somme van f 6793-0-0, als namelijk: voor het uitgraven en ruimen der rivier en slooten f 3120-0-0, en aan bosschen en plantagien, wegen en weidens f 3673-0-0, waarvoor dan zouden worden verricht al het geen op de nevensgaande memorie wordt voorgesteld, sub N. 2.

[in de marge hierbij:] ut supra

10. Of ook eenige gronden, en zoo ja, welke, alwaar opgaande bomen hebben gestaan, met meerder voordeel tot bouw- of weij- en hooijlanden zouden kunnen werden aangelegd? Hoedanig die dan daar toe te bewerken, en hoe veel de kosten daarvan zouden bedragen?

Zulke gronden zijn er tans niet voor handen.

Art. 21. De Plantsoenbosschen.

1. Actuele gesteldheid van dezelve?

De plantsoenbosschen zijn slechter dan den ondergetekende bij zijn eerste rapport onderricht was, en door de menige stikken die dit jaar tot het inpoten en de nieuwe bepotingen bij het Ameschtot bijkans geheel uitgetrokken.

2. Of ook eenige nieuwe zouden dienen aangelegd te werden? Zoo ja, van welke soort, waar ter plaats, en hoe veel de kosten daar van wel zouden bedragen?

Hoogst nodig dienen er nieuwe te worden aangelegd, en om zoo spoedig mogelijk in de behoefte van het Domein te voorzien, om in de eerste plaats een kreeftbosch aan te leggen op den Leerink, groot 3 schepels gezaaij, waar op zouden kunnen gepoot worden 80.000 kreeften, en waar van de kosten zouden komen te belopen op f 320-0-0.

Voorts is het nodig aan te leggen twee heister of stikkenkampen, een van 1/2 mudde gezaaij op het erve Fokkink, en een dito op Geerdink, waar toe 80 schepels eikels zullen worden vereischt, het welk met de mest- en arbeidslonen te zamen zal komen te kosten f 248-0-0, zoo als dit alles breder te zien in de memorie sub nr. 2 hier bij overgelegd.

[in de marge hierbij:] ut supra.

Art. 22.

Of eenige, en zoo ja, welke geheel extraordinaire uitgaven die tot de oridinaire lasten niet gehoren, zoo tot verbetering der respectieve goederen, en behalven die boven reeds zijn gemeldt, als anders, in het afgelopen jaar zijn gedaan?

Ttot deze extraordinaire uitgaven van het jaar 1805 zou naar mening van den ondergetekende kennen gebragt worden, de

importante uitgravingen van de rivier den Berkel, van den hoek van den Keukenhof tot aan de Geestersche Poort, de Paardenbeek daar onder begrepen; van den Berkel van den hoek van den Drostenhof, agter om het magazijn, tot daar zij in de stad loopt; van de Fonteinbeek, beginnende van de gemetzelde sluis in de nieuwe weide tot aan de voorstad bij de Herberg de Schuur; van verscheiden andere verzande en toegelande slootens en gravens.

Voorts van het bijkans gehele vernieuwing der Nieuwe Molen; van het optimmeren van het instortende huis door de weduwe Ten Harkel bewoond; van het leggen der importante nieuwe sluis tot ontlasting van het dreigende rivierwater aan den Douwshof.

Art. 23.

Of praesumtive in dezen jare eenige remissien zullen worden gevraagd? Zoo ja, door wie, en uit welken hoofde?

Dat is niet te wagten.

Art. 24.

Welke verpachtingen der onderscheidene partijen van de Domeinen, zoo wel als die boven reeds mochten zijn opgegeven, als waar van geen speciale mentie is gemaakt in dezen jare zullen moeten gedaan worden?

Behalven de boven reeds opgegevene van de bouwhoven en vloglanden, geen anderen dan de jaarlijksche van het hooij-gras, de garf- en thiendzaden.

[in de marge hierbij:] ut supra.

Art. 25.

Generalia om alle zodane andere en verdere zaken, geen relatie tot de bovengemelde onderscheidene articulen hebbende, als den Rentmeester convenabel, nodig of dienstig mocht oordelen, bij dit rapport te vervatten en voor te dragen?

De staat waar in den ondergetekende het Rentambt in alle deszelfs leden en delen gevonden heeft, had, zoo als hij meermalen heeft aangemerkt, wel gevordert, dat dezelve in zijne ware gesteldheid geheel onder U.L. oog was gebragt geworden. Ook heeft den ondergetekenden daar aan zoo veel mogelijk stuksgewijze trachten te voldoen, doch daar hij zich zelven licht in het duister heeft moeten verschaffen door nazoek en ondervinding moet leren hoe het is en zijn moest, en waar hij tot hier toe door een gestadige ziekelijkheid veelal gehinderd is geworden, zoo dat hij moet bekennen U.L. niet zoo wel te kunnen rapporteren als hij wenschte, en waar toe hij bij dezen articul uitgenodigt wordt.

Eindigende dan dit Rapport, neemt hij de vrijheid van het zelve in Uwe toegevenheid aan te bevelen, verzekerende, dat het zelve ter goeder trouwe zoo goed mogelijk is opgemaakt, en getekend te Borculo den 8. Februarij 1806.

[w.g.] H. van Juchem, Rentmeester.

Rapport over de toestand van het Domein van Borculo in 1805-1806

De bijlagen, waarnaar in het Rapport wordt verwezen, ontbreken.
BtVW29051993